

27
1960

„Sunrise”

ARTIKELNREEKS

Theosophical University Press, Pasadena, Calif.

De inhoud van dit blad bestaat uit vertaalde artikelen uit het tijdschrift „SUNRISE” dat uitgegeven wordt door de Theosophical University Press, Pasadena, Californië. Belangstellenden die deze vertalingen regelmatig wensen te ontvangen kunnen zich abonneren door storting van f 3.— op Postrekening 395300 t.n.v. J. P. Brakel, Anasstraat 98, Den Haag. Per jaar verschijnen ongeveer 10 nummers. Zij die zich voor het tijdschrift „SUNRISE” zelf interesseren kunnen een proefnummer aanvragen bij boven genoemd adres.

S U N R I S E
-artikelenreeks.-

No.27

November 1960.

INHOUD:

De Kostbaarste Gave

Over de Onsterfelijkheid van de Ziel

De Waarheid is daar waar U haar vindt

De Mens het Raadsel der Geschiedenis

-o-o-o-

1910

1911

1912

1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025
2026
2027
2028
2029
2030
2031
2032
2033
2034
2035
2036
2037
2038
2039
2040
2041
2042
2043
2044
2045
2046
2047
2048
2049
2050
2051
2052
2053
2054
2055
2056
2057
2058
2059
2060
2061
2062
2063
2064
2065
2066
2067
2068
2069
2070
2071
2072
2073
2074
2075
2076
2077
2078
2079
2080
2081
2082
2083
2084
2085
2086
2087
2088
2089
2090
2091
2092
2093
2094
2095
2096
2097
2098
2099
2100

DE KOSTBAARSTE GAVE.

Enkele jaren geleden was ik in de gelegenheid per auto van Den Haag naar München te reizen. De beukenbossen in Holland waren op hun mooist, maar we lieten ze al gauw achter ons en kwamen bij de Rijn met zijn schilderachtige kastelen en oude terrasvormige wijngaarden. Bij Bonn namen we de autobahn en reden snel door statige bossen en uitgestrekte valleien tot we in Beieren kwamen. Toen wij de ossen de ploeg zagen trekken en de mannen en vrouwen met zeisen het gouden koren zaaien, kwam vanzelf de vraag in mij op of wij mensen, in ons onstuimig verlangen naar vooruitgang, niet de wijsheid van de eenvoud hadden verloren. Wij leven hier op een planeet, die vele beloften inhoudt en toch worden wij door duizend angsten geplaagd - angst voor oorlog en voor vrede, angst voor de dood en voor het leven, angst voor onze burens en ook angst voor onszelf. In elk land hetzelfde felle contrast: de overvloedige schoonheid van de Natuur en de verschrikkelijke eenzaamheid van de mens.

Wij worden geboren, leven een wijle, en sterven dan; wat het doel is weten wij niet. We zien op naar de sterren en ervaren de oneindigheid; we onderzoeken de kern van het atoom en worden door het wonder getroffen. Maar wat onze eigen bestemming betreft, staan wij voor een raadsel. Daar is ons lichaam, een wonderlijk instrument, maar nog steeds een mysterie; dan is er de ziel of het ik, ons gewone alledaagse zelf, naar wij zeggen; en wat hoger of misschien dieper in ons is onze geest. We kunnen

nog verder gaan en ons bewustzijn verdelen in vijf of zeven graden, vanaf het goddelijke tot het stoffelijke. Maar met al onze spitsvondigheid hebben wij nog niet geleerd hoe te leven.

Ik bedoel niet dat we de klok moeten terugzetten en onze machines moeten wegdoen. Ook geloof ik niet, dat we ons als Thoreau in een hut moeten terugtrekken, of op andere wijze de verantwoordelijkheden van het normale bestaan moeten trachten te ontlopen. Dit is verre van mijn bedoeling, want ik meen dat van ons wordt verwacht, dat we het leven, zoals het is, tegemoettreden met alle moed en inzicht waarover wij beschikken. De vraag is: zien we het leven zoals het is? Of hebben wij, in ons verlangen steeds meer kennis te vergaren, de wijsheid uit het oog verloren?

"Want er zijn plaatsen vanwaar het zilver komt en oorden waar men het goud wast.... Maar de wijsheid, waar wordt die gevonden en waar het begrip?" Uit een storm doet de Here God een beroep op Job de lendenen van zijn geest te gorden en de kennis te verwerven van hem die "wijsheid in het binnenste gezet heeft" en "het verstand de zin gegeven heeft". En toch hebben wij ons eeuwen lang hardnekkig met het kleine vereenzelvigd in plaats van met het grote; met de onbeduidende, persoonlijke en zelfzuchtige kant van de mens, in plaats van met die nobele eigenschappen van de ziel, die het kenmerk waren van de spirituele genieën van het ras, eigenschappen die ieder van ons tot ontwikkeling kan brengen. Als we iets willen bereiken moeten we eerst geloven dat we het kunnen; maar daar we zo weinig vertrouwen in onszelf hebben, verliezen we het vertrouwen in anderen; daar we onze eigen waarde onderschatten, beoordelen we anderen naar hun tekortkomingen in plaats van naar hun goede eigenschappen.

Als we aannemen, dat we in wezen goddelijk zijn, waarom zijn er dan zulke verschrikkelijke toestanden

in de wereld, als wreedheid en agressie, haat en vrees. In ons "binnenste" zijn we inderdaad goden, maar in ons menselijk stadium van groei zijn wij verre van goddelijk; en juist nu schijnt het alsof wat in de mens wreed en laag is een verbeterde strijd voert om al wat edel en groots is, te overwinnen. Maar juist de hevigheid van de strijd is een teken, dat wij uiteindelijk zullen zegevieren, want als we niet de kracht bezaten het kwaad te bestrijden, zouden we verloren zijn. Dit is misschien de reden dat zovele oude geschriften, waaronder de Bhagavad Gītā, over de ziel spreken als over een slagveld, waarop de krachten van de menselijke geest zich moeten meten met de krachten van zijn materiële natuur, die beide naar de heerschappij streven. Welke kant zal winnen? Dat hangt van onszelf af en daar de mens in wezen een vrije geest is, wiens hoofdoel is het doen ontwaken van de goddelijke latente krachten in de ziel, is het onze taak onszelf bewust te bevrijden van alles wat laag en materieel is.

Maar zelfs al zouden U en ik onze eigen persoonlijke strijd winnen, hoe is het dan met de mensheid gesteld? Gaan dan de conflicten tussen volkeren en rassen niet gewoon door? Waarschijnlijk wel, tot er genoeg mensen zijn, die zich vrijwillig scharen aan de zijde van de geest. De mensheid als abstractie heeft weinig betekenis, maar als een verzameling individuele menselijke wezens betekent ze alles. Het komt er wel degelijk op aan, wat de twee en een half miljard mensen ieder afzonderlijk van hun leven maken, want al onze mislukkingen en overwinningen hebben hun weerslag op de loop der beschaving en weerspiegelen zich daarin. Eén van de gevaarlijkste bijproducten van deze wisselwerking tussen het individu en de mensheid als geheel, vindt men in ons onvermogen de algemene neiging anderen te willen overheersen en beïnvloeden, in juiste banen te leiden. Het is dan ook geen wonder, dat

er voortdurend verbitterde conflicten optreden tussen hen die verlichting willen brengen en hen die willen knechten. En ik denk niet alleen aan de fysieke slavernij - al is het erg genoeg als een volk tegen zijn wil door een ander wordt geregeerd, maar veeleer - juist omdat het zo verraaderlijk is - aan de overheersing van hen die ons denken aan banden willen leggen en onze ziel willen ketenen.

Wie van ons heeft zich tijdens een vliegtocht bij het omlaag zien naar de aarde, niet innerlijk bevrijd gevoeld als hij zijn aardse zorgen kon vergeten en enkele teugen zuivere lucht van de geest kon inademen? Wanneer we voldoende afstand konden nemen van onszelf, om de gewichtige problemen van deze tijd in een volkomen nieuw licht te zien, zouden we misschien een beter inzicht krijgen in onze eigen rol die wij als mens vervullen, door te zien hoe de Natuur in haar rijk te werk gaat. Veronderstel, dat we de aarde één dag konden verlaten en dat we in het volle bezit van al onze vermogens, ons bewustzijn - niet ons lichaam - zouden kunnen verplaatsen naar de Poolster of Cassiopeus of naar onze zon. Dat wij, al was het maar een ogenblik, in staat zouden zijn met het oog van een god de werkingen van het Kosmisch Denken te aanschouwen, met de voelhorens van het denkvermogen en de geest de verste uiteinden van de melkwegstelsels af konden tasten om daarna naar onze eigen wonderbaarlijke wereld terug te keren met zijn myriaden menselijke zielen in de verschillende rassen en volkeren, die elk moedig trachten zich te ontwikkelen! Wat zou volgens U zulk een ongewone verandering van perspectief voor ons betekenen? We zouden ons nooit meer afgezonderd of alleen voelen, we zouden de zon en de sterren, de maan en de planeten en alle schepselen op aarde zien als onze partners, die allen samen leven en werken in één groot proces van

groei, allen goden in actie, die er op hun eigen gebied en op hun eigen manier naar streven hun toebedeelde taak te vervullen.

Wanneer ons slechts éénmaal zulk een blik op de werkingen van de Natuur zou worden gegund zou dat een volkomen ommekeer in onze filosofie betekenen. Dan zouden we weten, zonder dat we met argumenten daarvan behoeven te worden overtuigd, dat elk mens op zijn eigen manier de uitdrukking is van een goddelijk zaad, dat worstelt om de beperkingen van de stof te doorbreken, opdat de ziel op zijn eigen manier, wanneer de tijd daar is, dat wat in hem is tot volle bloei kan brengen.

We hebben reeds een lange weg afgelegd sedert we vrijwillig de onschuld van onze kindsheid achter ons lieten en besloten de weg naar het goddelijke te verdienen en er ligt nog een lange weg voor ons. We hebben vaak gefaald en daardoor veel geleden; maar door dit lijden en de hevigheid van ons verlangen ontdekken wij opnieuw wat de kostbaarste gave van de goden aan de mensen is, nl. het recht te denken, te streven en ons te ontwikkelen overeenkomstig onze eigen vrije wil en niet de wil van een ander. Daarom zijn wij de kroon der schepping genoemd, want geen dier of plant, steen of atoom, heeft de schoonheid van de zelf-bewuste keuze zoals de Mens die heeft.

-G.F.Knoche

vertaald uit:
Sunrise September 1960.

OVER DE ONSTERFELIJKHEID VAN DE ZIEL.

Het volgende is ontleend aan de Phaidoon, een van de indrukwekkendste van Plato's Dialogen, waarin Socrates zich in de gevangenis met zijn jeugdige vrienden onderhoudt over zijn nabije dood en zijn zekerheid van de onvergankelijkheid der ziel. -Red.

Echecrates: Phaidoon, was jij zelf in de gevangenis bij Socrates op de dag dat hij de gifbeker dronk?

Phaidoon: Ja.

Echecrates: Ik zou zo graag willen horen, hoe hij stierf. Als je niets te doen hebt, zou ik graag willen, dat je mij zo nauwkeurig mogelijk vertelde, hoe het is gegaan.

Phaidoon: Ik had een eigenaardig gevoel over me, toen ik bij hem was. Ik kon nauwelijks geloven, dat ik tegenwoordig was bij het sterven van een vriend en daarom had ik geen medelijden met hem, Echecrates; hij stierf zo onbevreesd en zijn woorden en zijn gedrag waren zo nobel en vol gratie, dat hij mij gelukzalig toescheen. Ik dacht dat hij, bij zijn heengaan naar die andere wereld, een goddelijke oproep moest hebben gekregen en dat, zo ooit een mens gelukkig was, hij dit zou zijn wanneer hij daar kwam. Maar ik had niet zo veel plezier in wijsgerige gesprekken als anders; het was vermengd met een vreemd gevoel van pijn, want ik moest er aan denken, dat hij spoedig zou sterven en wij allen deelden die gemengde gevoelens.

Toen wij binnenkwamen, troffen wij Socrates aan,

juist toen hij van zijn ketenen was bevrijd, samen met Xantippe - je kent haar wel - die naast hem zat met zijn kind in haar armen.... En toen zij heengegaan was, wreef Socrates, zittend op de rustbank, zijn been, zeggend:

Socrates: Wat is genot, zoals men dat noemt, toch een wonderlijk ding en wat is het eigenaardig verwant aan pijn, wat als zijn tegendeel zou kunnen worden beschouwd; want een mens ervaart ze nooit tegelijkertijd en toch is hij, die het ene najaagt, gewoonlijk gedwongen het andere te aanvaarden; zij zijn van tweeërlei lichaam, maar met elkaar verbonden door een enkel hoofd.... Ieder mens die de geest der wijsbegeerte heeft, zal bereid zijn te sterven, maar hij zal zich het leven niet benemen, want dat wordt als onwettig beschouwd.

Cebes: Waarom zegt U dat een mens zich het leven niet zal benemen, maar dat de wijsgeer bereid zal zijn de stervenden te volgen?

Socrates: Er is geen reden, waarom ik niet zou herhalen wat ik gehoord heb en waarlijk, daar ik naar een andere plaats ga, zal het zeker lonend voor mij zijn te denken en te spreken over de aard van de pelgrimstocht, die ik op het punt sta te gaan doen. Wat kan ik in de tijd van nu tot zonsondergang beter doen?

Cebes: Zeg mij dan waarom zelfmoord voor onwettig wordt gehouden, Socrates.

Socrates: Wees niet ontmoedigd en de dag zal wellicht komen, dat je begrijpen zult. Ik veronderstel dat je jezelf afvraagt waarom, wanneer andere dingen, die verkeerd zijn, op bepaalde tijden en voor sommige personen goed kunnen zijn, de

dood de enige uitzondering moet zijn en waarom, wanneer een mens liever dood is, hij niet gerechtigd is zijn eigen weldoener te zijn, maar moet wachten op de hand van een ander.

Cebes: Zeer waar. (stil glimlachend en sprekend in zijn Beotische moedertaal).

Socrates: Er is een leer, die onder geheimhouding en gefluisterd wordt doorgegeven, dat de mens een gevangene is, die niet gerechtigd is de deur te openen en weg te lopen; dit is een groot mysterie, dat ik niet geheel begrijp. Toch geloof ik ook, dat de goden onze bewakers zijn en dat wij tot hun bezittingen behoren. Ben je het daar niet mee eens? En wanneer één van jouw bezittingen, bijv. een os of een ezel de vrijheid nam er tussen uit te gaan, wanneer jij niet te kennen had gegeven, dat je wilde dat hij sterven moest, zou je dan niet boos op hem zijn en hem straffen, wanneer je kon?

Cebes: Zeker.

Socrates: Wanneer we de zaak dus zo bekijken kan er reden zijn om te zeggen, dat een mens moet wachten en zich zijn leven niet moet benemen voor God hem roept, zoals hij mij nu roept....

Simmias: Bent U van plan Uw gedachten voor U zelf te houden, Socrates? Wilt U er ons geen deelgenoot van maken?

Socrates: Ik zal mijn best doen, maar laat mij eerst horen wat Crito verlangt. Hij heeft mij al lang iets willen zeggen.

Crito: Alleen dit, Socrates. De bewaker, die U het gif moet geven, wil dat ik U zeg, dat U

niet te veel moet praten. Hij zegt, dat praten de warmte doet toenemen en dat daardoor de werking van het gif zal worden beïnvloed; mensen die zich opwinden zijn soms verplicht een tweede of een derde dosis in te nemen.

Socrates: Laat hij zich met zijn eigen zaken bemoeien en er rekening mee houden het gif tweemaal of zo nodig driemaal te moeten geven. Maar genoeg hierover - laat ons de zaak met elkaar bespreken. Geloven we, dat er zo iets als dood bestaat?

Simmias: Zonder twijfel.

Socrates: Is het niet de scheiding van ziel en lichaam?

Cebes: Zo is het, Socrates. Maar wat de ziel betreft neigen de mensen tot ongelovigheid; zij zijn bang, dat wanneer zij het lichaam heeft verlaten, ze nergens meer is en dat zij op de dag van de dood te loor gaat en eindigt - onmiddellijk na haar vrijmaking van het lichaam, uittrekkend als rook of lucht, die zich verspreidt en in haar vlucht in het niets verdwijnt. Het behoeft stellig heel wat redenering en bewijs om aan te tonen, dat wanneer de mens dood is, zijn ziel toch bestaat en over enige kracht of intelligentie beschikt.

Socrates: Zo is het, Cebes, en mag ik dan voorstellen om eens over de waarschijnlijkheid van deze dingen met elkaar te praten. Er komt mij een oude leer in gedachten die zegt, dat de zielen der mensen na de dood van hier naar een andere wereld gaan en dat ze hierheen terugkerende uit de doden worden wedergeboren. Welnu, als het waar is, dat de levenden uit de doden komen, dan

moet onze ziel in de andere wereld bestaan, want hoe zou zij anders opnieuw geboren kunnen zijn?

Laten we de vraag dus in haar geheel bekijken, niet alleen met betrekking tot de mens, maar in verband met de dieren in het algemeen en met de planten en met alles wat voortgebracht wordt. Dan zal het bewijs gemakkelijker te leveren zijn. Worden niet alle dingen die een tegenhanger hebben uit hun tegenhangers voortgebracht? Ik bedoel dingen zoals goed en kwaad, rechtvaardig en onrechtvaardig.

Cebes: Zeer waar.

Socrates: Welnu, en heeft het leven niet zijn tegenhanger, zoals de waaktoestand zijn tegenhanger heeft in de slaap? En wat is dat dan?

Cebes: De dood.

Socrates: En als zij tegenhangers zijn, zijn ze dan niet uit elkander voortgekomen? Welnu, ik wil één van de paren van tegenstelling ontleden. De slaaptoestand is tegengesteld aan die van de waaktoestand, en waken ontstaat uit slapen en slapen uit waken en in het ene geval is het proces van voortbrenging het in slaap vallen en in het andere het ontwaken. Ben je het daar mee eens?

Cebes: Volkomen.

Socrates: Welnu, als jij nu eens leven en dood voor mij op dezelfde manier ontleedt. Staat de dood niet tegenover het leven? En komen zij niet uit elkander voort? Wat komt er uit de levenden voort?

Cebes: De doden.

Socrates: En wat uit de doden?

Cebes: Ik kan in antwoord daarop alleen maar zeggen: de levenden.

Socrates: Dan zijn de levenden, hetzij dingen of personen, uit de doden voortgekomen, Cebes? Moeten we daaruit dan niet besluiten dat onze ziel in de onderwereld bestaat? En een van de twee processen is zichtbaar - want het sterven is toch zichtbaar?

Wat volgt daar dan uit? Moeten wij het tegengestelde proces dan uitsluiten en veronderstellen dat de natuur op één been hinkt? Moeten wij aan de dood niet veeleer een overeenkomstig proces toekennen?

Cebes: Stellig.

Socrates: En wat is dat proces?

Cebes: Terugkeer tot het leven.

Socrates: En is de terugkeer tot het leven, als er zoiets bestaat, niet de geboorte der doden in de wereld der levenden? Dan komen we ook op deze wijze tot de conclusie dat de levenden uit de doden voortkomen, juist zoals de doden uit de levenden en als dit waar is, hebben we hier een overtuigend bewijs, dat de zielen der doden ergens bestaan, vandaar zij weerkeren.

Cebes: Ja, de gevolgtrekking schijnt noodzakelijk uit onze voorafgaande conclusies voort te vloeien.

Socrates: En dat deze conclusies niet ten onrechte werden getrokken, Cebes, kan naar ik meen als volgt worden aangetoond: Als het voortbrengen alleen in een rechte lijn zou verlopen en er geen compensatie of cirkelgang in de natuur bestond, geen omkeer of terugkeer van de elementen in hun tegenhanger, dan zouden alle dingen zoals je weet tenslotte een zelfde

vorm hebben en in dezelfde toestand overgaan en zou er geen verdere voortbrenging daarvan plaatsvinden.

Cebes: Wat bedoelt U?

Socrates: Mijn waarde Cebes, als alle dingen die aan het leven deel hadden, zouden sterven en eenmaal gestorven in de doodstoestand zouden blijven en niet tot het leven zouden terugkeren, zouden ze tenslotte allemaal sterven en zou er niets levends zijn - wat anders zou het gevolg kunnen zijn? Want als de levenden uit iets anders ontstaan en dat sterft ook, moeten dan niet alle dingen tenslotte door de dood verzvolgen worden?

Cebes: Er is geen ontkomen aan, Socrates, en het komt mij voor, dat Uw redenering volkomen juist is.

Socrates: Ik vertrouw dat er werkelijk zoiets als opnieuw leven bestaat en dat de levenden uit de doden voortkomen en dat de zielen der doden een eigen bestaan hebben en dat de goede zielen er beter aan toe zijn dan de slechte.

Cebes: Uit Uw lievelingsleer, Socrates, dat kennis niet anders is dan herinnering vloeit als ze waar is, noodzakelijk voort dat er een voorafgaande tijd moet zijn, waarin we leerden wat we ons nu herinneren. Maar dit zou onmogelijk zijn tenzij onze ziel vroeger ergens in de mensvorm had bestaan, hier hebben we dus nog een bewijs van de onsterfelijkheid van de ziel.

Socrates: En herinnering is bijna altijd een proces van herwinnen van hetgeen door de tijd en door onoplettendheid vergeten werd....

Cebes: Ik geef gaarne toe, dat het bestaan van

de ziel, voor dat ze de lichamelijke vorm binnentreedt zeer vernuftig en als ik het zo zeggen mag, volkomen afdoende bewezen is, maar het bestaan van de ziel na de dood is m.i. nog steeds niet bewezen. Toegegeven, dat de ziel voor de geboorte bestond, maar ook, dat de ziel van enkelen na de dood bestaat en zal blijven bestaan, weer geboren zal worden en weer zal sterven en dat er van nature een kracht in de ziel aanwezig is, die in stand zal blijven en vele malen geboren zal worden - kunnen wij niettemin tot de gedachte overhellen, dat zij onder de inspanningen der opvolgende geboorten vermoeid zal raken en tenslotte bij een van haar stervensprocessen zal bezwijken en volkomen verloren zal gaan; en indien dit zo is, dan houd ik staande, dat hij die gerust is op zijn dood, er maar een dwaas vertrouwen op nahoudt, tenzij hij in staat is te bewijzen, dat de ziel volkomen onsterfelijk en onvergankelijk is. Maar als hij de onsterfelijkheid van de ziel niet kan aantonen, zal hij die gaat sterven altijd reden hebben voor de vrees, dat wanneer het lichaam ontbonden is, de ziel eveneens geheel te loor kan gaan.

Socrates: Je wilt het bewijs geleverd hebben, dat de ziel onvergankelijk en onsterfelijk is en het komt je voor dat de wijsgeer, die gerust is op de dood, er maar een ijdel en dwaas vertrouwen op nahoudt, als hij gelooft, dat het hem in de onderwereld beter zal vergaan dan iemand die een ander soort leven heeft geleid, tenzij dat hij dit bewijzen kan; en je zegt, dat het bewijs van de kracht en de goddelijkheid van de ziel en van haar bestaan voorafgaand aan onze menswording niet noodzakelijk haar onsterfelijkheid betekent.

Je brengt daar een geweldig vraagstuk te berde, Cebes, waarmee het wezen van voortbrenging en afbraak in zijn geheel gemoeid is, en waarover ik je,

zo je wilt, mijn eigen ervaringen zal vertellen. Toen ik jong was, Cebes, koesterde ik een ontzaglijk verlangen, dat deel der wijsbegeerte te leren kennen, dat natuuronderzoek wordt genoemd, en het leek mij een verheven levenstaak toe de oorzaken der dingen te leren kennen en waarom de dingen bestaan en geschapen of vernietigd worden.... Deze hoopvolle verwachtingen zou ik voor geen geld hebben willen missen en ik greep naar boeken en las ze zo snel ik kon in mijn vurig verlangen om te weten wat beter en wat slechter was. Welk een verwachtingen had ik gekoesterd en hoe pijnlijk werd ik teleurgesteld!....

Ik dacht, dat daar ik gefaald had in de beschouwing van het waarachtig bestaan, ik moest oppassen het oog van mijn ziel niet te verliezen, zoals mensen hun lichamelijk oog kunnen beschadigen door tijdens een verduistering naar de zon te kijken, als zij er niet voor zorgen alleen naar het spiegelbeeld in het water of iets dergelijks te kijken. En zo was ik in mijn eigen geval bang, dat mijn ziel geheel verblind zou kunnen worden, als ik de dingen met mijn ogen bekeek of ze met behulp van de zintuigen probeerde te begrijpen. En ik bedacht, dat ik mij beter tot de wereld van het denken kon wenden, om daar de waarheid over het bestaan der dingen te zoeken.

En laten we nu opnieuw beginnen en kom mij dan niet aan met het oude gemakkelijke antwoord. Ik bedoel, dat wanneer iemand je vraagt wat dat is, dat de inherente eigenschap heeft het lichaam te verhitten, je niet zult antwoorden hitte (dit is wat ik het domme antwoord noem waar je altijd mee uit kunt), maar vuur, een veel beter antwoord. Zeg me dus, wat is het, dat de inherente eigenschap heeft het lichaam levend te maken?

Cebes: De ziel.

Socrates: Dan komt dus de ziel tot alles wat zij bezit als levensschenker? En bestaat er een tegenhanger van leven? En wat is dat?

Cebes: De dood.

Socrates: En hoe noemen wij het beginsel, dat onverenigbaar is met de dood?

Cebes: Het onsterfelijke.

Socrates: En is de ziel verenigbaar met de dood?

Cebes: Neen.

Socrates: Dan is de ziel dus onsterfelijk? Wanneer dus iemand door de dood wordt overvallen, mag het sterfelijke van hem verondersteld worden te sterven, maar het onsterfelijke trekt zich bij de dood terug en wordt veilig en wel bewaard?

Cebes: Ik ben overtuigd, Socrates, maar als mijn vriend Simmias of iemand anders nog bezwaren heeft, laat hij ze uitspreken en niet blijven zwijgen.

Simmias: Maar ik heb niets meer te zeggen en ik zie, na hetgeen gezegd is, evenmin reden tot twijfel. Maar toch blijf ik een innerlijke onzekerheid gevoelen, wanneer ik denk aan de grootheid van het onderwerp en de menselijke zwakheid.

Socrates: Ja, Simmias, goed gezegd....

O, vrienden, wanneer de ziel werkelijk onsterfelijk is, welk een zorg zijn wij haar dan verplicht en niet alleen wat betreft het tijdsverloop, dat wij leven noemen maar voor de eeuwigheid! En zo gezien lijkt het gevaar haar te veronachtzamen zeer ernstig. Als de dood alleen maar het eind van alles betekende, dan zouden de boosdoeners met te sterven

er goed afkomen, want zij zouden niet alleen gemakkelijk met hun lichaam maar tegelijk met hun ziel ook met hun eigen kwaad hebben afgerekend. Maar nu, aangezien de ziel kennelijk onsterfelijk is, is er geen vrijmaking of redding van het kwaad dan door de verwerving van de hoogste deugd en wijsheid. Want op haar tocht naar de onderwereld neemt de ziel niets dan vorming en opvoeding mee en men zegt, dat de overledene juist aan het begin van zijn reis daarheen er zeer mee geholpen is, of er door wordt geschaad.

Want, zoals wordt gezegd leidt de genius van ieder individu waarmee hij tijdens het leven verbonden was hem naar een bepaalde plaats, waar de doden verzameld worden vanwaar zij nadat zij geoordeeld zijn, naar de onderwereld gaan, de gids volgend, die is aangewezen hen van deze naar gene wereld te geleiden en wanneer zij daar gekregen hebben wat hun toekomt en hun tijd zijn uitgebleven, brengt een andere gids hen naar vele eeuwswentelingen weer terug.

-o-o-o-

Phaidoon: Het uur van zonsondergang was toen nabij. Spoedig daarop kwam de bewaker binnen en ging naast hem staan en zei: "Socrates, gij die ik ken als de edelste en zachtmoedigste van allen, die ooit naar deze plaats kwamen,....., het ga U wel en tracht wat zijn moet goedsmoeds te dragen - gij kent mijn opdracht".

Socrates keek hem aan en zei: "Mijn beste wensen ook voor U en ik zal doen zoals gij vraagt. Laat de beker dus komen.... Ik mag en moet de goden vragen mijn reis van deze naar gene wereld te begunstigen - moge het zijn overeenkomstig mijn gebied".

Daarop de beker naar de lippen brengend dronk hij geheel bereid en welgemoed het gif op. Tot

zover hadden de meesten van ons hun verdriet kunnen beheersen, maar nu konden we het niet langer verdragen. Alleen Socrates behield zijn kalmte: "Een mens moet in vrede sterven. Wees dus stil en heb geduld."

Dit was het einde van onze vriend, Echecrates, van wie ik waarlijk zeggen mag, dat van alle mensen van zijn tijd, die ik gekend heb, hij de wijste, de rechtvaardigste en de beste was.

vertaald uit:
Sunrise September 1960.

DE WAARHEID IS DAAR WAAR U HAAR VINDT.

De wind van de geest, zo lang gehinderd door de dampige atmosfeer der orthodoxie, waait in alle hoeken der aarde en steeds meer tekenen wijzen er op, dat zij tot stormsterkte zal aanwakkeren. De denkende mens keert zich af van het starre pad der Georganiseerde Godsdienst en wendt zich tot wereldse bronnen om kennis en licht te vinden. Getuige de boekwinkels met hun goedkope uitgaven van de heilige geschriften van de wereld (niet alleen de eigene) - de godsdienstige en filosofische tradities van India, China, Perzië, van de Oude Griekse filosofie en het Alexandrijnse Neoplatonisme en de mystieke uitingen der Christelijke Gnostieken, de middeleeuwse Filosofen en andere scholen van denken. De algemene belangstelling voor de Dode Zee Rollen is nog een voorbeeld van de toenemende honger naar feiten omtrent het begin van de Westerse Godsdienst, een honger, die nog is toegenomen door recente publicaties omtrent de in 1945 gedane ontdekking van de Heilige Boeken der Egyptische Gnostieken die, volgens Dr. Oscar Cullmann, professor in de vroege kerkgeschiedenis aan de Universiteit van Bazel, van "nog groter betekenis voor onderzoekers van het Nieuwe Testament" zouden kunnen blijken te zijn dan de Rollen.

De waarheid is daar waar men haar vindt en als het om fundamentele godsdienstige zaken gaat, wil de ontwakende menselijke geest weten en niet slechts geloven. En als er sprake is van verwarring of een schijnbaar met elkaar in tegenspraak zijn van belangrijke dingen, komt dat in hoofdzaak door het onvermogen of het niet bereid zijn van onze kerkelijke vrienden, onderscheid te maken tussen essentiële en bijkomstige zaken, realiteit en ritualisme, het wezen en de schijn.

Radhakrishnan, wereldvermaard geleerde en schrijver zegt: "Onverschilligheid ten opzichte van de georganiseerde godsdiensten is niet zo zeer het gevolg van een toenemende verwereldlijking dan wel van een verdieping van de geestelijke belangstelling." De mens kan van brood alleen niet leven; zijn intelligentie, die hem onderscheidt van de rest der natuurrijken, dient ook te worden bevredigd door geloof, gebaseerd op begrip.

Het door mensen-gemaakte bouwwerk van theologie, ritueel, dogma's en geloven, die een voornaam deel uitmaken van onze religieuze uitrusting, wordt door de meesten van ons als iets vanzelfsprekends aangenomen, maar we zijn geneigd te vergeten, dat het weinig of niets te maken heeft met de nobele eigenschappen van hart en geest van de mens. En iedere student in de vergelijkende studie van de oorsprong der godsdiensten, wiens inzichten niet door sectarisch vooroordeel zijn beïnvloed, weet dat de levende grondslag van iedere godsdienst, uit het Oosten zowel als het Westen, in de ethica ligt, in de moraliteit en in altruïsme. Dit zijn de geestelijke kentekenen, die in alle eeuwen als gids hebben gediend. Hun innerlijke waarde ligt niet hierin dat zij in de Bybels die de wereld kent zijn belichaamd, of dat deze of gene het stempel draagt der kerkelijke autoriteit, maar alleen dat zij inherent zijn aan de universele natuur. Gespecialiseerde vormen van godsdienst komen en gaan, maar de oude waarden blijven het gemeenschappelijk erfdeel van de mens, het uitsluitend bezit van niemand. Deze waarden zijn eeuwig; hun oorsprong vindende in het innerlijk hart van het Zijn, kunnen zij noch door middel van riten worden verkregen, noch door ceremonieën worden geheiligd.

Voor de godsdienst de hoop mag koesteren nieuwe vorm te geven aan de verscheurde en door crises bezochte wereld, moet ze eerst orde op eigen zaken stellen. Toch toont de geschiedenis aan, dat wij

ons vijf eeuwen lang meer hebben bezig gehouden met het inhameren van een bepaalde geloofsleer, in een poging de verbeeldingskracht en het intellect van de mens in een keurslijf te dwingen, dan in de mens het besef wakker te roepen van de geestelijke beginselen van juist leven, die het doel van alle religieuze aspiratie zouden moeten zijn. Wij voelen dat dit mogelijk moet zijn zonder de requisiten van het "kerkdom" er bij te halen, die er maar al te vaak toe hebben bijgedragen dat de mensheid werd verdeeld in elkaar bestrijdende denkrichtingen, in plaats van eenheid te brengen. De broederschap van de mensheid prediken en tegelijkertijd sectarisme verkondigen is onlogisch en met elkaar in tegenspraak.

Als wij onder godsdienst een gevoel van innerlijke geestelijke verwantschap verstaan, niet alleen met onze medemensen - van welk ras, huidskleur of geloof ook - maar met het Universele Leven zelf, van de laagste tot de hoogste entiteit in de Ruimte, dan is het inderdaad dringend nodig dat in het hart van oud en jong het besef ontwaakt van onze goddelijke verwantschap. Men zou zich kunnen afvragen hoe de geschiedenis van de Westerse beschaving zou zijn geweest, als de zich als zodanig opgeworpen beschermers van de Christelijke leer trouw waren gebleven aan het leven en de leringen van de Stichter. Laten wij de lessen uit het verleden niet vergeten en de levende religieuze geest niet verwarren met organisaties en de duizend en één soorten eredienst die de mens in elk volk en elke tijd heeft opgericht, maar die er bijna in zijn geslaagd de vlam der waarheid te doven.

We horen meermalen de klacht dat de morele en geestelijke ontwikkeling van de mens ver achter is gebleven bij zijn materiële en wetenschappelijke vooruitgang. Als dat waar is komt het omdat zijn religieuze opvattingen zich niet hebben mede-

ontwikkeld maar statisch en star zijn gebleven. Aan de andere kant hebben de bijzondere onderzoeken die werden verricht en het herroepen van bijna alle uitspraken die als "het laatste woord" golden, er de stoot toe gegeven dat de eertijds orthodoxe wetenschap van de 19e eeuw ging beseffen dat zich achter de horizon van voor dit moment geldende "feiten", steeds weer nieuwe gebieden bevinden. Als dat geldt voor het vergaren van kennis omtrent de dingen van de stof, hoe veel te meer dan met betrekking tot het heelal van de geest? Het grootste nog onbekende gebied dat op onderzoek wacht is het menselijke bewustzijn en het mysterie van de menselijke ziel. Was het Alexander Pope niet, die de wijze opmerking maakte, dat "de beste studie van de mensheid de mens zelf is"?

Laten wij onze kinderen van het begin af leren hoe ze moeten denken, maar laten we er mee ophouden ze te zeggen wat ze moeten denken of geloven; en laten we ons vooral bevrijden van de waanvoorstelling, dat het op zijn plaats is een theorie van godsdienstige of wetenschappelijke aard als een bewezen feit voor te stellen, zo lang ze nog onbewezen is - onverschillig of het gaat om de nieuwste opvattingen omtrent interplanetaire communicatie of om dogma's, die nog bedekt zijn met het stof der middeleeuwen. De leringen der moraliteit worden gemakkelijk aan de kant gezet, wanneer innerlijke moeilijkheden ontstaan, tenzij zij in het hart zijn ingegrift. Als ze alleen maar zijn aangeleerd, is het even gemakkelijk blindelings de ene weg of de andere te volgen. Alle theologische krukken van het Christendom of van welke andere godsdienst ook kunnen de mens niet leren op zijn eigen geestelijke voeten te staan.

Waarom blijven we dan met zoveel ophef verkondigen: "Hier is de waarheid, de enige en laatste waarheid. Zoek niet verder, geloof en U zult gered

worden!" Onze godsdienstige leiders zouden hun voordeel kunnen doen met de ervaringen der wetenschappelijke onderzoekers en tot het besef kunnen komen dat 's mensen geestelijke evolutie niet kan plaatsvinden door zijn geweten beperkingen op te leggen van een intellectueel concentratiekamp, afgerasterd met het prikkeldraad der kerkelijke uitspraken. Dat zijn de belemmeringen die ons in zo hoge mate hebben afgehouden van het zuivere licht van het Christendom - het licht van het Goddelijke dat "elk mens verlicht dat ter wereld komt", zoals de grote Ingewijde en Leraar onderwees, die negentien eeuwen geleden onder zijn broeders leefde en werkte en rond wiens weinig bekende leven het drama van de Christos een eeuw of twee later werd geweven.

In de Godsdienst zowel als op elk ander terrein van menselijke aspiratie krijgt de mens wat hij zich door eigen inspanning kan verwerven. Er bestaat geen ruimteschip waarop hij door iemand anders naar de volmaking zal worden geleid. Als hij de hoop koestert uiteindelijk de portalen der waarheid te bereiken, moet hij bereid zijn alle vooropgezette ideeën, die hij misschien heeft, overboord te gooien en zijn geest en verbeeldingskracht wijd open te stellen voor steeds ruimere en universelere perspectieven. Begiftigd met een denkapparaat, het brein genaamd, en met een vrije wil, zal hij wat hem wordt geleerd moeten accepteren of verwerpen al naar zijn geweten en de stem van zijn innerlijke god hem voorschrijven. Maar wanneer hij deze vermogens die voortspruiten uit de diepste kern van zijn geest, laat verdorren door ze ongebruikt te laten, zal hij, zoals de zoon in de Bijbelse gelijkenis, zijn talenten hebben begraven. En als hij zijn aandacht, zijn hoop en verlangens alleen op uiterlijkheden concentreert, ontvangt hij niet anders dan het kaf der religie. Misschien zal het wereldse zelf daar gelukkig en tevreden mee

zijn, maar de goddelijke natuur, de Christos van binnen, blijft verborgen en wordt niet opgewekt - gekruisigd op het kruis van de stof - en de levende Waarheid zal een mysterie blijven.

-Clifton Meek

vertaald uit:
Sunrise October 1960.

-o-o-o-

DE MENS
het Raadsel der Geschiedenis.

Het eerste wat zelfs een oppervlakkig waarnemer opvalt wanneer hij de beschavingen bestudeert is de paradox die de mens is. Het ene moment overtreft hij zichzelf door zijn scheppingen van subtiele schoonheid en kracht, zijn daden die van wijsheid en zachtheid getuigen en het volgend moment bezoedelt hij zijn menselijk geboorterecht door daden van domme onmenselijkheid en orgieën van losbandigheid. Is de beschaving niet meer dan een masker, waarachter een wild dier schuil gaat? Of is ze een open portaal tot de god in de mens, die tevoorschijn kan en zal treden als de juiste omstandigheden aanwezig zijn. Misschien beide.

In deze dagen van dreigende chaos, waarin een tijdperk van zelfzuchtig nationalisme schijnt plaats te gaan maken voor de belofte van een wereldomvattende cultuur, is het van belang na te gaan wat de grondbeginselen van beschaafd leven zijn en te trachten uit te maken in welk opzicht onze eigen tijd verlicht mag worden genoemd en in hoeverre de gekoesterde idealen van menselijke vooruitgang in gevaar mogen verkeren. Het woord beschaving veronderstelt een gevorderd stadium van maatschappelijke cultuur, een maatschappij die op verschillende wijzen door wetten wordt geregeld, door de wetenschap wordt voorgelicht, door de verschillende kunsten wordt opgeluisterd, door de godsdienst wordt gevoed en door morele voorschriften aan banden wordt gelegd. Het komt echter maar zelden voor dat al deze hoedanigheden tegelijkertijd tot bloei komen. Zelfs in de meest verlichte tijd is er één, of zijn er enkelen die de anderen overheersen en die aan de artistieke en culturele vruchten een bepaalde kleur geven.

Wanneer we ons aan een onderwerp als dit wagen komen onmiddellijk bepaalde vragen in ons op. We moeten beginnen met vast te stellen wat het verband is tussen beschaving als zodanig en haar vruchten. Is het mogelijk dat een groot volk een verlicht tijdperk voortbrengt, zonder veel tastbare bewijzen na te laten dat het ooit heeft bestaan, in de vorm van indrukwekkende ruïnes, literatuur of oudheidkundige voorwerpen, die het mogelijk maken het op zijn juiste waarde te schatten? In hoeverre kunnen we het karakter van een eeuw leren kennen uit wat ze ons heeft nagelaten? Een herders- of nomadenvolk, dat religieus, vredelievend en van hoog moreel gehalte is, met rechtvaardige en humane wetten, zou honderden jaren kunnen bestaan en bij zijn verdwijnen geen spoor achterlaten. Gebrek aan bewijzen duidt niet noodzakelijk op een laag cultureel peil, want het is heel goed mogelijk dat volkeren, die ons een rijke erfenis hebben nagelaten niet intelligenter of "beschaafder" waren dan hun eenvoudiger burens, van wie we misschien niets weten.

Wat is beschaving eigenlijk? Dingen of ideeën? Natuurlijk beide, maar in de allereerste plaats de laatste, want achter alle dingen staan ideeën, die ze deden ontstaan. Neem de ideeën weg en er ontstaat een cultureel en wetenschappelijk luchtledig. En achter de ideeën staat de mens zelf, het scheppende reservoir. De studie van de beschavingen is derhalve een poging een vollediger beeld van de mens te krijgen.

Wanneer we over het verleden nadenken, moeten we wel in het oog houden dat we met ontstellende beperkingen te kampen hebben. Zo zijn we bijv. geheel afhankelijk van tastbare bewijzen, maar zoals we al hebben gezien, kan de afwezigheid daarvan er de oorzaak van zijn, dat we een verkeerd oordeel vellen over volkeren waarvan alle overblijfselen zijn verdwenen of vernietigd, of wier karakter zodanig

was dat er weinig van overbleef om ze in de geschiedenis bekendheid te geven. Er zijn ook nog andere beperkingen. Zelfs bij overvloedige bewijzen hebben we te kampen met een zeker vooroordeel, gelegen in onze huidige kijk op de dingen en ook vaak met ons onvermogen anderen te begrijpen, wier aandacht in beslag werd genomen door zaken, die wij van gering belang achten, of die aan hun godsdienstige en andere idealen een vorm gaven die ons vreemd is. En bovenal is er de gapende afgrond van de tijd, waardoor de stem van het verleden ons vaak slechts als een zwakke en vervormde echo bereikt.

Vernielingen van overwinnaars kunnen als een donker gordijn zijn neergelaten over het werk van hen die eerder hebben geleefd. Hoeveel steden in Griekenland, Klein Azië en elders zijn met de grond gelijk gemaakt, zodat alleen de herinnering overbleef en misschien zelfs dat niet? Eeuwenlang hebben fanatieke priesters er systematisch naar gestreefd alle blijken van vóór-Christelijke grootheid waarop zij de hand konden leggen, te vernietigen. Maar oorlog, fanatisme, hebzucht - of de tand des tijds en andere verval veroorzakende invloeden zijn niet de voornaamste redenen waarom het leven uit vroeger eeuwen zo duister is geworden en vergeten: de hoofdoorzaak van onze onwetendheid wat het verleden betreft is de mens zelf en de destructieve perioden van duisternis, onwetendheid en geweld waardoor tijdperken van cultuur en wetenschap vaak worden afgewisseld. Zelfs in ons "beschaaft" heden zou een oorlogsramp de resultaten van eeuwen kunnen uitwissen en de mensheid duizend of meer jaren kunnen terugzetten.

De vooringenomenheid van onze eigen tijd waardoor al onze waardebepalingen worden gekleurd, is een moeilijk te bespreken onderwerp, want wij maken zelf deel uit van dat vooroordeel; onbewust kijken wij door een bril, die gekleurd is door de

opvattingen van deze tijd. Maar stelt U zich een ogenblik voor dat we duizend jaar geleden leefden. Laten we bijv. proberen ons met de oude Egyptenaren of Chinezen te vereenzelvigen. Als de deur van onze ziel plotseling werd geopend voor de ware geest en kleur van die dagen, welke impulsen zouden dan binnentreden, welke opvattingen, vooral wat betreft innerlijke dingen, het goddelijke en het eeuwige! Ogenblikkelijk zouden we worden vervuld van een intense verering voor Vader Zon en de sterrenhemel; de natuur zou ons toelachen, ons lokken of berispen en afkeuren op een wijze die ons thans volkomen onbekend is. De grootste verandering die ons zou opvallen was misschien de serene voortgang van de tijd, want het leven was toen niet gejacht en de mens werd gezien als een onsterfelijke ziel met incarnaties voor- en achter zich.

Zou, aan de andere kant, een intelligent mens uit die oude tijd onder ons verschijnen, wat zou hem dan het meest treffen? Ongetwijfeld zou hem de jachtende tijd opvallen en hij zou in paniek geraken door alle verschrikkelijke geluiden en snelheden. Vol bewondering zou hij zijn voor vliegtuigen en auto's, electricisch licht, televisie en radio. Ook moest hij, dunkt mij, worden getroffen door het contrast tussen onze enorme materiële vooruitgang en onze betrekkelijke onmondigheid. Onze "materialistische" opvattingen zouden voor hem waarschijnlijk een raadsel zijn: zoals bijv. onze voorstelling van een lichaam zonder de ziel of onze verklaring van het heelal door middel van zwaartekracht en magnetisme, zonder kosmische en Goddelijke intelligenties.

Dit is allemaal fantasie, dat weet ik, maar het wordt hier naar voren gebracht om de mogelijkheid te laten zien van een geheel andere atmosfeer, waarin we ons een denkbeeld van beschaving kunnen vormen, vrij van aan de tijd gebonden vooroordeel en egoïsme.

Als de godsdienst van Griekenland inspireerde tot het Parthenon en die van Egypte tot de Pyramiden, moeten deze godsdiensten even verheven en betekenisvol zijn geweest voor hen als de onze voor ons. Voor de heidenen zouden wij heidenen hebben geschenen. Wij moeten de ontnuchterende waarschijnlijkheid eerlijk en klaar onder ogen willen zien dat achter heel wat "bijgeloof", waar wij ons vrolijk over maken, achter de pantheons en symbolische mythen uit de oudheid, er een zeker stelsel van kennis verborgen kan zijn geweest omtrent de innerlijke structuur en werkingen van de natuur, waarvan wij op het ogenblik zo goed als volkomen onwetend zijn. Verrassend is ook dat de bouwmeesters en kunstenaars uit vervlogen tijden, al bezaten ze misschien niet de feitenkennis die wij hebben, even intelligent waren en in sommige gevallen meer verlicht dan wij in deze tijd. "Wat!" hoor ik U zeggen, "Wilt U beweren dat die oude volkeren, waaruit wij ons hebben ontwikkeld, met hun barbaarse ritën en vreemde gewoonten hun onbekendheid met machines en hun meestal geringe belangstelling voor wat nuttig is - wilt U zeggen dat die onze gelijken kunnen zijn geweest?"

Vergelijkingen kunnen nuttig zijn of uit den boze. Een ondoordachte poging om vast te stellen welk land het sterkst, edelst of meest verfijnd was (of is) is zinloos en zelfs schadelijk, omdat de menselijke natuur en het menselijk leven te gecompliceerd zijn om op die wijze beoordeeld te worden. We moeten ons niet laten verleiden uit te maken wie de hoogste zandberg heeft gebouwd of het meeste lawaai veroorzaakt! Niet alleen is dat moeilijk te zeggen maar wat bewijst het? Wanneer we de geschiedenis bestuderen schijnen sommige rassen van buitengewone betekenis te zijn, maar dat zijn onveranderlijk altijd die rassen, die veel hebben achtergelaten, waaruit we kunnen opmaken wat ze

hebben bereikt. Zoals eerder gezegd, kan dit misleidend zijn. Caesar doodde 5.000.000 Kelten, naar men schat, en vernietigde de Druïdische cultuur zo volkomen, dat we daar betrekkelijk maar weinig over weten - één van onze bronnen zijn de woorden van Caesar zelf! Hoe kunnen we dan een juist beeld krijgen van dit belangwekkende volk?

Het doel van een vergelijkende studie is niet een oordeel te vellen zoals in een schoonheidswedstrijd, maar om na te gaan langs welke wegen de invloeden hebben gewerkt, die aan de groei der volkeren ten grondslag liggen en om vast te stellen welke rol de kunst, de wetten, de godsdienst enz. spelen bij de vorming van het menselijke leven en karakter. Wanneer we de beginnselen onderzoeken achter kunst, literatuur en wijs staatsmanschap, wanneer we op zoek zijn naar de wijsheid en filosofie van de wereld en de oorsprong nagaan der wetenschappen, ontdekken we dat er in het verleden minstens even veel grootheid was als nu. Om dit feit in al zijn consequenties te kunnen overzien, moeten we proberen onze beperkingen af te leggen. Maar de historicus, al doet hij ook nog zo zijn best onpartijdig te zijn, zal niet helemaal kunnen voorkomen een oordeel te vellen, en het is bijna onmogelijk voor hem om uit te maken waarop dat oordeel is gebaseerd. Wat voor ons in onze eigen tijd natuurlijk en juist is, kan totaal verschillen van wat de ouden geloofden; wanneer wij daarom onze opvattingen van nu enten op een vroegere periode, lukt het ons niet deze te zien zoals het werkelijk was. We weifelen tussen twee uitersten: het perspectief dat wij nu hebben gebruiken voor het beschouwen van het verleden, wat stellig zin heeft en trachten het verleden te modelleren naar de opvatting die wij er van hebben, wat tot verdraaiingen leidt.

Onlangs verscheen er een artikel dat naar mijn mening, een treffend voorbeeld is van vooroordeel. De "National Geographic" nam een artikel op over Stonehenge met prachtige kleurenfoto's van dat

geheimzinnige bouwwerk. Men komt vanzelf onder de indruk van de grootheid van denken die daar aan ten grondslag ligt en van de wetenschappelijke accuratesse waarmee het op de jaarlijkse beweging van de zon is afgestemd; en ook van de manier waarop stenen die een gewicht tot 4 ton hadden tot kubussen werden gehouwen en bovendien aan-een werden gevoegd, waarna ze mijlen ver werden getransporteerd en op hun juiste plaats gezet. Eén foto toont de reuzen trilithons als silhouet tegen de lichte hemel bij het aanbreeken van de dageraad, als een mystiek symbool van 'smensen hoge ouderdom en eeuwige activiteit. De volgende pagina's geven tekeningen van hoe men zich voorstelt dat Stonehenge werd gebouwd: zien we daar mannen van groot intellect en met diepgaande kennis? O, neen! We zien primitieve mensen in gehavende dierenvachten, zonder metalen gereedschappen, die worstelen (zij het met een bewonderenswaardige inspiratie, intelligentie en handigheid) om hun indrukwekkende tempel te bouwen. Met andere woorden, we zien hoe onze theorie van de onwetende, betrekkelijk onontwikkelde mens die, naar wij menen in die tijd leefde, in schrijnend contrast staan tot dat éne onweerlegbare feit van Stonehenge zelf.

Archeologen en historici zijn niet altijd zo zorgvuldig als vele natuurkundigen bij het taxeren van bewijsmateriaal, wat misschien een gevolg is van de aard van de onderwerpen. Wat zou het een revolutie teweeg brengen in de natuurkunde als voorwerpen zo nu en dan naar boven in plaats van naar beneden vielen! In de archeologie echter worden tastbare feiten zoals de aanwezigheid over de gehele wereld van voorbeelden van verfijnde kunst en van een verrassende kennis in de vroegste tijden vaak weg geredeneerd, om geen afbreuk te doen aan de theorie

van 's mensen betrekkelijk recente afkomst uit één of ander dierlijke primaat. Geen enkele wetenschap is zuiver inductief, want al verzamelen we massa's feiten, daaruit kunnen slechts conclusies worden getrokken overeenkomstig de theorieën die wij bezitten. Als we het bewijsmateriaal uit de geschiedenis, zoals optekeningen, monumenten, fossielen enz. benaderen met de vooropgezette gedachte dat de mensheid een nog jong voortbrengsel is van het dierenrijk en werd voorafgegaan door een regelmatige opeenvolging van dieren van geleidelijk toenemende ingewikkeldheid, zullen we vanzelf een overdreven waarde toekennen aan die feiten, die bij onze theorie passen; en andere die daarmee in strijd zijn worden naar de achtergrond geschoven. Bij een ruimere kijk op de mens, het heelal en de geestelijke en stoffelijke processen die ons tot dit punt hebben gebracht, zouden deze zelfde feiten een heel ander aanzien krijgen.

De cyclische op- en neergangen van de beschavingen der mensheid, zijn een moeilijke filosofische puzzle waaraan denkers gedurende duizenden jaren hun aandacht hebben geschonken. Zoals een gezond lichaam het zaad van het verval in zich draagt, zo zijn in volkeren zelfs op hun hoogtepunt, reeds invloeden werkzaam die gericht zijn op het afbreken van de arbeid van generaties. Het is nu eenmaal een feit dat naties, zo goed als de levende wezens die deze samenstellen, geboren worden, opgroeien tot volle wasdom komen, aftakelen en sterven. We zouden honderd en meer "redenen" waarom dit zo moet zijn kunnen aanvoeren en onder de loupe nemen. De dynamische kracht van de deugd, van soberheid en opofferingsgezindheid, die de grondleggers bezielde, neemt geleidelijk af in de rustige atmosfeer van rijkdom, comfort en onbedreigde macht. Vrijheden, die in vroegere tijden met grote opofferingen werden verkregen, verminderen later in belangrijkheid omdat er niet langer voor gewerkt behoeft te worden

en ze zelfs niet meer begrepen behoeven te worden. Regeringen door of voor het volk kunnen worden overgenomen door agressief eigenbelang, kunnen meer en meer bemoeizuchtig worden en tenslotte despotisch en bezitten hun macht niet door verkiezingen of door sympathie, maar door gunsten te verlenen of door geweld en vrees. Achtergebleven buurlanden, gestimuleerd door het contact met meer beschaafde volkeren, beginnen op te komen en zullen tenslotte de trage en luie volkeren overweldigen. Maar wanneer we deze en nog zoveel andere "verklaringen" op de keper beschouwen ontdekken we dat ze niet de werkelijke redenen bevatten; ze zijn niet anders dan beschrijvingen van een proces dat gaande is. Het is hetzelfde als het waarnemen van symptomen en het geven van een naam aan een ziekte; maar wat hebben we verklaard?

Maar ook een beschrijving zonder meer van symptomen heeft zijn waarde want die verschaft ons als het ware een blauwdruk, die de struikelblokken en vergissingen uit het verleden duidelijk onthult, waarop we een onveilig sein kunnen ontdekken voor het te laat is en die ons in staat stelt de juiste koers te bepalen en niet louter één die voordeel oplevert. Een dergelijke studie levert ook het onweerlegbare bewijs dat kunst, wetenschap en rechtspraak onder koningen, presidenten, tribunen en hoofden hebben gebloeid, waaruit volgt dat de soort regering niet zo belangrijk is als de wijze waarop ze werkt. Ook wordt ons duidelijk dat geen enkele godsdienst, regering of ras de alleen zaligmakende, of voor honderd procent minderwaardig is, want ze hebben allen hun bijdrage geleverd aan de schatkist der menselijke prestaties.

Het is duidelijk dat in elke periode van de beschavings-geschiedenis van de aarde (de onze inbegrepen) er naast elkaar menselijke wezens van wijd-uiteenlopende aard hebben geleefd, die uitdrukking hebben gegeven aan velerlei beschavingen,

van de betrekkelijk primitieve tot die, waarin het licht der beschaving straalde en vervolgens naar cyclussen van verval, waarin de algemene prestaties bijna tot het nulpunt daalden. Jeugd, volwassenheid, ouderdom - al deze fasen in rassen, volkeren en individuen mengen zich voortdurend dooreen en beïnvloeden elkaar.

Veronderstel dat we de mensheid van nu en vroeger konden zien als een enorme verzameling zielen van verschillende graad en soort: sommigen hoog ontwikkeld en wijs, anderen middelmatig en nog weer anderen primitief en van een onontwikkelde intelligentie. Laten we voorts veronderstellen, dat wij geloven, dat deze zielen telkens weer op aarde leven, en in ieder bestaan vorm geven aan het tijdsgewricht overeenkomstig het karakter dat zij bezitten. Als wij dit beeld uitbreiden met de wet van oorzaak en gevolg, waardoor de daden en gedachten uit het ene leven hun vruchten overbrengen in het andere, nationaal zowel als individueel, dan kunnen we gemakkelijk inzien dat golfbewegingen in de geschiedenis onvermijdelijk zijn. Want volgens die theorie is het niet juist te menen, dat, wanneer een eeuw van geweld wordt opgevolgd door één van vrede en beschaving, het geweld voorgoed van de baan is; slechts de zielen die er de oorzaak van waren zijn heengegaan. Als de horden die Genghis Khan volgden weerkeren, wat voor soort tijdperk zullen die dan meebrengen? Of de grote zielen uit het klassieke Griekenland, of die uit India onder de wijze en wel-doende Aśoka? De elkaar voortdurend afwisselende periodes van eb en vloed van de verschillende groepen en soorten van menselijke wezens die op het wereldtoneel hun uiteenlopende bestemming volgen, is één wijze om de voortdurende veranderingen in de geschiedenis te verklaren. Dit is niet in de eerste plaats bedoeld als een argument vóór reïncarnatie; het wordt alleen ter sprake gebracht om te illustreren hoe anders het verleden er uit zou zien (evenals

het heden en de toekomst) als wij er anders tegenover stonden wat onze opvattingen omtrent de menselijke natuur, zijn oorsprong en zijn bestemming betreft.

In deze belangrijke en bewogen tijd, waarin alle rassen zich krachtig laten horen op het wereldtoneel, erkenning verlangen en rechten eisen, worden wij geconfronteerd met omstandigheden die in de geschiedenis hun weerga niet schijnen te hebben. De kansen die voor ons liggen zijn van verheugende aard en de gevaren zijn bijna verlamdend. Gebeurtenissen die vroeger in "verafgelegen" of "onbekende" gebieden plaatsvonden, raken ons nu allen. Onweerstaanbaar en snel worden wij voortgedreven - maar waarheen? Voor het benaderen van onze eigen tijd is het verleden meer dan alleen maar een interessante aangelegenheid; het is instructief want de beginselen zijn altijd hetzelfde en in onze lange beschavingsgeschiedenis schijnt de menselijke natuur maar weinig veranderd te zijn. Nog altijd loert de hebzucht op de zwakke en moeten hoge idealen, om stand te houden, opgewassen zijn tegen die krachten die hun ondergang beogen. Zo is het altijd geweest, zelfs toen Sparta oorlog voerde tegen Athene, of toen Alexander door verovering Oost en West trachtte te verenigen. Op het gebied van de beginselen waren wij dus de ouden en de ouden zijn wijzelf!

Van alle wetenschappen zou de geschiedenis het meest volledig moeten zijn, want zij tracht een beschrijving te geven van het hele panorama van het verleden, dat veel meer inhoudt dan alleen gebeurtenissen, want die hebben geen betekenis tenzij ze worden gezien tegen de achtergrond van het innerlijk streven van de ziel, zijn slagen en falen. Zolang wij onze eigen natuur niet begrijpen, zal de geschiedenis van onze handelingen en schepingen, van vroeger en nu een mysterie blijven.

Dat is de reden dat wij die beginselen en wetten trachten te ontdekken, die een verklaring van ons eigen wezen kunnen geven, want de Mens zelf is het Raadsel der Geschiedenis.

-John P.Van Mater

vertaald uit:
Sunrise October 1960.

...the ... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..

